

ใบแจ้งข่าว

ประเทศไทย: ผ่านร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม, คุ้มครองสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ

การสั่งปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน
ส่งผลให้สมรสเท่าเทียมในไทยล่าช้าลง

(กรุงเทพฯ 16 กันยายน 2565)— สภาผู้แทนราษฎรไทยควรจัดประชุมรัฐสภาสมัยสามัญครั้งที่สองในปีนี้โดยทันที เพื่อผ่านร่างกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ พอร์ตีฟายไรต์กล่าวในวันนี้ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2565 ที่ผ่านมารัฐสภาไทยได้ลงมติรับร่างพระราชบัญญัติฉบับ เพื่อคุ้มครองสิทธิในการสมรสของคู่สมรสผู้มีความหลากหลายทางเพศ อย่างไรก็ตาม คาดว่าจะมีการปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 2565 เป็นต้นไป และอาจไม่มีการเปิดสมัยประชุมอีกครั้งในปีนี้นั้นกระทั่งหลังการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมีนาคม 2566 ซึ่งอาจก่อให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการด้านนิติบัญญัติเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติเหล่านี้

“ความล่าช้าของกระบวนการนิติบัญญัติ หมายถึงการเลือกปฏิบัติต่อชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ยังคงยืดเยื้อต่อไป” เอมี สมิธ (Amy Smith) ผู้อำนวยการบริหารพอร์ตีฟายไรต์กล่าว “สมาชิกชุมชนผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยต่างเฝ้ารอกที่จะได้รับสิทธิอันเท่าเทียมมาเป็นเวลานาน สมาชิกรัฐสภาควรกำหนดให้เปิดสมัยประชุมสามัญครั้งต่อไปโดยทันที และให้ความสำคัญกับการเร่งพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม”

ผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยในปัจจุบันไม่ได้รับสิทธิในการสมรส และยังคงเผชิญกับการเลือกปฏิบัติตามกฎหมายไทย

ช่วงก่อนหน้านี้นสภาผู้แทนราษฎรไทยลงมติรับทั้งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ [ร่างพ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม](#) และร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต ในการพิจารณาวาระแรกเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2565 ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับอยู่ระหว่างการพิจารณาในรายละเอียดก่อนกลับเข้าสู่สภาในวาระสอง ในขณะที่กำลังจะมีการปิดสมัยประชุมรัฐสภา

หากมีการประกาศใช้ ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมจะส่งผลให้มีการแก้ไขมาตรา 1448 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ “กฎหมายว่าด้วยการสมรส” โดยเสนอให้ใช้คำว่า “คู่สมรส” แทนคำว่า “สามี” และ “ภรรยา” ในประมวลกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติยังเสนอให้ใช้คำว่า “บุคคล” แทนคำว่า “ชาย” และ “หญิง” การแก้ไขเช่นนี้จะทำให้บุคคลสามารถจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายได้ ไม่ว่าจะมีความพิการหรืออัตลักษณ์ทางเพศอย่างไรก็ตาม ส่งผลให้คู่สมรสผู้มีความหลากหลายทางเพศได้รับสิทธิในการสมรส สวัสดิการ การรับบุตรบุญธรรม การให้ความยินยอมต่อการรักษา การจัดการทรัพย์สินร่วมกัน การรับมรดก ตลอดจนการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของการลดภาษีและบำนาญของคู่สมรส

ในอีกด้านหนึ่ง หากมีการประกาศใช้ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต จะทำให้คู่ชีวิตเพศเดียวกันจดทะเบียนตามกฎหมาย ในฐานะเป็น “คู่ชีวิต” และจะทำให้ได้รับสิทธิในการรับบุตรบุญธรรม การให้ความยินยอมต่อการรักษา การจัดการทรัพย์สินร่วมกัน และการรับมรดก แต่ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิตไม่ได้ให้สิทธิในการสมรสของคู่สมรสผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างเท่าเทียมกับคู่สมรสต่างเพศ โดยเฉพาะในแง่การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของการลดภาษีและบำนาญของคู่สมรส ซึ่งแตกต่างจากพ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม

หลังร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมผ่านการพิจารณาวาระแรก ด้วยเสียงเห็นชอบและคัดค้าน 210 ต่อ 180 เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน สภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณารายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติ โดยคณะอนุกรรมการได้เริ่มทำงานทันทีหลังจากกฎหมายผ่านการพิจารณา แต่ต้องยุติการทำงานเมื่อมีการปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 2565 หากไม่มีการกำหนดการเปิดประชุมรัฐสภาสมัยประชุมสามัญครั้งที่สองในเร็ววัน การพิจารณาก็จะถูกเลื่อนออกไปในปีหน้าภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมีนาคม ส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อกระบวนการด้านนิติบัญญัติสำหรับร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม รวมถึงร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่อยู่ระหว่างรอการพิจารณา โดยอาจเลื่อนออกไปเป็นเวลาอย่างน้อยหกเดือน

ใบแจ้งข่าว

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย รัฐสภาต้องให้ความเห็นชอบต่อร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สองและสาม ก่อนจะเข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภา ซึ่งจะมีการออกเสียงเห็นชอบ ไม่ก็เสนอให้ส่งกลับคืนสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในปัจจุบัน สภาผู้แทนราษฎรยังไม่ได้กำหนดวันเปิดสมัยประชุมสามัญครั้งต่อไปแต่อย่างใด

ตามมาตรา 121 ของรัฐธรรมนูญจะมีการเปิดประชุมรัฐสภาสามัญประชุมสามัญสองครั้งในแต่ละปี แต่ละครั้งใช้เวลา 120 วัน อย่างไรก็ดี “ในกรณีที่การประชุมครั้งแรก ... มีเวลาจนถึงสิ้นปีปฏิทินไม่เพียงพอที่จะจัดให้มีการประชุมสามัญประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สอง จะไม่มีการประชุมสามัญประจำปีครั้งที่สองสำหรับปีนั้นก็ได้”

ในวันที่ 8 กันยายน กลุ่มประชาสังคมของไทยรวมตัวกันภายใต้ชื่อภาคีสร้างเพื่อสมรสเท่าเทียม ได้เดินทางไปยื่นจดหมายเปิดผนึกต่อคณะอนุกรรมการที่พิจารณารายละเอียดของร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ เพื่อเรียกร้องให้มีการพิจารณาผ่านร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมในวาระสองและสามอย่างต่อเนื่อง ไปจนถึงขึ้นพิจารณาในวุฒิสภา

นอกจากนี้ ในวันที่ 6 กันยายน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เผยแพร่ **แถลงการณ์** เรียกร้องให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมในวาระสองและสาม เพื่อ “ยกระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน คัดค้านการตีความเป็นมุษย์ของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ และขจัดการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศในประเทศไทย” แถลงการณ์ดังกล่าวยังเน้นย้ำถึงความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเนื้อหาของกฎหมายไทย ให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยที่มีต่อกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และสอดคล้องกับหลักการ Yogyakarta ซึ่งจัดทำขึ้นตามมาตรฐานกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลบังคับใช้และเกี่ยวข้องกับเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ

ข้อ 23 ของกติกา ICCPR คุ้มครองสิทธิในการมีครอบครัวและการสมรส โดยกำหนดว่า “สิทธิของชายและหญิงในวัยที่อาจสมรสได้ในการที่จะสมรสและมีครอบครัวย่อมได้รับการรับรอง” ในฐานะรัฐภาคีของกติกา ICCPR ประเทศไทยต้อง “ดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อประกันความเท่าเทียมด้านสิทธิและความรับผิดชอบของคู่สมรสในการสมรส ระหว่างการสมรส และการหย่าร้าง” ข้อ 26 ของกติกายังประกันการคุ้มครองที่เท่าเทียมต่อกฎหมายโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติใด ๆ หลัก การไม่เลือกปฏิบัติยังถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่มีผลบังคับใช้ต่อทุกรัฐ ในทำนองเดียวกัน มาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญห้ามการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ

“ประเทศไทยต้องรับประกันความเท่าเทียมในการสมรสของทุกคน โดยควรถือเป็นวาระเร่งด่วนแห่งชาติ” เอมี สมิธกล่าว “สมาชิกวุฒิสภาของไทยควรแก้ไขเนื้อหาของกฎหมายในประเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ รวมทั้งรัฐธรรมนูญ และยุติการเลือกปฏิบัติต่อคู่สมรสที่มีความหลากหลายทางเพศ”

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ

มุกดาภา ยิ่งยืนภราดร, เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชนประจำประเทศไทย, พอร์ตดีฟายไรต์

โทร: +66 81 585 8486

อีเมล: mookdapa.yangyuenpradorn@fortifyrights.org

ทวิตเตอร์: @mdpyy

เอมี สมิธ, ผู้อำนวยการบริหาร, พอร์ตดีฟายไรต์

โทร: +66 87 795 5454

อีเมล: amy.smith@fortifyrights.org

ทวิตเตอร์: @AmyAlexSmith, @FortifyRights